

BİLGİ TEKNOLOJİSİNDEKİ GELİŞMELERİN FİNANSAL RAPORLAMAYA ETKİLERİ

Raif PARLAKKAYA *

Özet

Ticari ve finansal bilgilerin yayımı için bir araç olarak internetin kullanılması yeni ve hızlı gelişen bir olgudur. Yakın gelecekte, finansal raporların kullanıcılara dağıtımı için internet temel araç haline gelecektir. Finansal bilgilerin web yoluyla yayımı, daha ucuz ve daha zamanlı bir yoldur aynı zamanda dönemselsel ve sektör karşılaştırmalı analizleri kolaylaştırır ve interaktif özellikler eklenmesine izin verir. İnternette finansal raporlama aşamaları; basılı raporları tamamlamak, basılı raporlar yerine ikame etmek ve rapor sunumları ve araçları ile ilgili yeniliklerden yararlanmayı kapsar. İnternette finansal raporlamada temel sorunlar standardizasyon eksikliği ve güvenlik sorunlarıdır.

Anahtar Kelimeler: İnternet, finansal raporlama, internette finansal raporlama

Abstract

The use of the internet as a channel for the dissemination of corporate and financial information is a recent and fast growing phenomenon. In the near future, it is likely that the internet will become the principal medium for the distribution reports to users. Dissemination of the financial information via the web is a cheaper and timely way which also facilitates longitudinal and cross-sectional analyses and allows for interactive features to be added. The stages of financial reporting on the internet consist of complimenting printed material, substituting for printed material and innovating with new offerings and tools. Lack of standardisation and security problems are the major problems in the use of internet on financial reporting

Keywords: Internet, financial reporting, financial reporting on the internet

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu.

Giriş

Günümüzde bilgi teknolojilerinin kullanımı her alanda olduğu gibi finansal raporlama alanında da giderek yaygınlaşmaktadır. Finansal raporlamada internet kullanımı, şirket bilgisinin ilgililere maliyet etkinliği ile daha kapsamlı, gerçek zamanlı ve interaktif bir şekilde sunulmasını mümkün kılmaktadır. Ayrıca finansal bilgiler internet ortamında sesli ve görsel olarak çok daha etkili bir şekilde sunulabilmektedir. Bununla birlikte, bilgi güvenliği ve internette finansal raporlama(İFR)'ya ilişkin muhasebe ve denetim standartlarının bulunmaması nedeniyle finansal raporlamada internet kullanımı bazı sorunlar da ortaya çıkarmakta ve bu sorunlar İFR'nin gelişimini engellemektedir.

Bu çalışmanın amacı, bilgi teknolojisindeki gelişmeler ve özellikle internetin finansal raporlama üzerindeki etkilerini tartışmak ve İFR'nin yararlarını ortaya koymak ve ülkemizde finansal raporlamada internet kullanımının gelişimi için yapılması gerekenler hakkında öneriler sunmaktır. Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde finansal raporlama ve internet, ikinci bölümde internette finansal raporlama aşamaları konuları ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde internette finansal raporlamanın yararları üzerinde durulmakta, dördüncü ve son bölümde ise internette finansal raporlama ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri yer almaktadır.

1. Finansal Raporlama ve İnternet

İşletme sahip ve ortaklarının yanısıra, işletmeyle ticari, finansal ve ekonomik ilişkiler kuran toplum bireyleri, işletmeler, finans kuruluşları ile çeşitli kamu kurum ve kuruluşları işletmenin faaliyet sonuçları ile ilgilenmekte, bu konuda sağlıklı, anlaşılır, güvenilir, zamanında ve sürekli bilgi sahibi olmak istemektedirler. İşletmenin faaliyet sonuçları ile ilgili bilgi kaynağı ise, o işletmenin kayıt ve belgeleri ile bunlara dayanılarak hazırlanmış finansal raporlardır.

Genel olarak raporlama, işletme faaliyetleri ile ilgili olarak elde edilen bilgilerin kararların alınmasına yardımcı olacak şekilde hazırlanmış finansal tablolar ile ilgililere sunulması şeklinde tanımlanır (Pekdemir,1994;8). Finansal tablolar, muhasebe sistemi içinde kaydedilen ve raporlanan bilgilerin zaman aralıklarıyla bu bilgileri

kullanacak olanlara iletilmesini sağlayan araçlardır. Muhasebenin bilgi verme işlevini, finansal tablolar yerine getirmektedir.

Finansal tablolar dönem sonlarında genellikle faaliyet raporları ile sunulur. Faaliyet raporu, finansal tablolarla birlikte bir işletmenin ekonomik uğraşlarını en iyi biçimde ortaya koyan, işletme ile ilgili ayrıntılı bilgilerin yer aldığı bir bilgi dağarcığıdır(Akdoğan ve Tenker, 1994;30). Faaliyet raporlarında işletme sonuçlarının resim, metin ve grafiklerle sunulabilmesi ve bunların yorumuna da yer verilmesi, finansal tablolardaki bilgilerin karmaşıklığının yarattığı sakıncaları ortadan kaldıracaktır. Faaliyet raporları genellikle, genel bilgiler, finansal tablolar ve denetim raporu olmak üzere üç bölümden oluşur(Akdoğan ve Tenker, 1994;30).

Günümüzde işletmeler hemen hemen bütün faaliyetlerini gerçekleştirmek için bilgi teknolojilerinden yararlanmaya yönelmektedirler. Bunun sonucunda gerek operasyonel işlemler, gerekse finansal işlemler bilgi işlem sistemleri ile bir bütünlük içinde ve çok boyutlu olarak gerçekleştirilmektedir. Bilgi teknolojisi kısaca, yazılım ve donanım ürünleri, bilgi sistemlerinde gerçekleştirilen işlemler, yönetim süreçlerinin otomasyonu, bilgi üretim sistemi, bilgi üretim sistemlerinin geliştirilmesi gibi kavramlar ve faaliyetlerin tümünü kapsamaktadır (IFAC, 1996) .

Bilgi teknolojisindeki köklü gelişmeler, şirketlerin yatırımcılara stratejik ve finansal bilgi sağlama yöntemini de hızlı bir şekilde değiştirmektedir(AIMR, 1999). İletişim alanında yaşanan gelişmelerin temelinde her defasında daha fazla bilginin, daha kısa sürede, daha geniş kitlelere, daha kolay ve daha ucuz bir şekilde iletilmesini sağlayacak araçların geliştirilmesi amacı yatmaktadır(Durukan ve Özkan, 2002;313). İletişim alanında ulaşılan en son nokta internettir.

İnternet, bir ağ(network) sistemidir ve bilgisayarların birbirine bağlanması anlamına gelmektedir. Bir şirketin internet dünyasında var olmasını şirkete ait bir web sitesi ya da web sayfası sağlar(Durukan ve Özkan, 2002;313). İnternetin gelişimi ile herhangi bir işletme içinde ortaya çıkan en köklü değişim, bilginin yaratılması, gönderilmesi, saklanması ve geniş kitlelerin kullanımına sunulmasının maliyetinde ortaya çıkan dramatik düşüştür (Cambazoğlu, 2000). Bireysel kullanıcılar ya da kurumlar, hisse senedi fiyatları, finansal raporlar, yatırım haberleri,

tarihsel veriler, yatırım önerileri ve diğer türden finansal bilgilere web sitelerinden ulaşabilirler. İnternet bilginin zenginliği ve ulaşılabilme durumunu önemli ölçüde artırır. Bilginin zenginliği, bilginin derinliği ve ayrıntısını, ulaşılabilme durumu ise, işletmenin ne kadar ilgiliye ulaştığını belirtir(Cambazoğlu,2000). Bilgi zenginliği çift taraflı olup, işletmenin müşteriye bilgi sağlamasını ve müşteriden bilgi toplamasını kapsar (Cambazoğlu,2000).

Şirketler, internet ve web multimedya(çokluortam) olanaklarını kullanarak, hızlı ve ucuz bir şekilde çok ayrıntılı bilgiler sağlayabilirler ve hatta bu ayrıntılı bilgileri her bir müşteriye özel hale de getirebilirler ve tüm bunları aynı anda gerçekleştirebilirler(Cambazoğlu,2000). Günümüzde bir çok şirket, ticari ve finansal bilgileri açıklamada bir araç olarak web sitelerini tercih ediyorlar. Nitekim, ABD’de 2000 yılında FASB tarafından yapılan bir çalışma, en büyük 100 şirketten 93’nün ticari ve finansal bilgileri internet üzerinden raporladığını ve bu şirketlerin yaklaşık % 74’nün yıllık tablo bilgilerini kendi web sayfalarına koyduklarını ortaya koymuştur(Magrath, 2001;2). Ülkemizde de finansal raporlamada internet kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. 2002 yılında İMKB’de ulusal pazarda işlem gören finansal olmayan 192 şirket üzerinde yapılan bir araştırmada, söz konusu şirketlerin % 75’nin web sitesinin bulunduğu ve bu şirketlerin %62’sinin finansal bilgi sunumu için web sitelerini kullandıkları anlaşılmıştır(Durukan ve Özkan, 2002;322).

Şirketlerin finansal raporlamada internet kullanım amaçları ve bu amaçlara bağlı olarak İFR’de yer aldıkları aşama farklılık göstermektedir. İzleyen bölümde İFR aşamaları üzerinde durulmaktadır.

2. İnternette Finansal Raporlama Aşamaları

Şirketlerin, finansal raporlamada internet kullanım düzeyini, büyük ölçüde bilgi kullanıcılarının bu konudaki istekleri belirlemektedir. Bilgi kullanıcılarının İFR için talepleri arasında; erişim, gerçek zamanlılık, zenginlik, bağlantılılık ve etkileşim yer almaktadır (O’Kelly, 2000).

- (i) **Erişim:** Finansal bilgi kullanıcıları, artan bir şekilde daha şeffaf ve sınırsız olarak finansal bilgiye erişim talep ediyorlar.
- (ii) **Gerçek Zamanlılık:** Kullanıcılar gerçek zamanlı bilgi ve bilgi sağlayıcılar arıyorlar.

- (iii) **Zenginlik:** Kullanıcılar zengin içeriğe sahip grafik ve yeni medya araçları arıyorlar.
- (iv) **Bağlantılılık:** Kullanıcılar coğrafi yakınlığa bağlı olmaksızın web sayfalarına bağlanmak istiyorlar.
- (v) **Etkileşim:** Bilgi kullanıcıları bilgi sunucuları ile etkileşim içinde olmayı ve raporlanan bilgilerin farklı ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kişiselleştirilebilmesini istiyorlar.

Bilgi kullanıcılarının isteklerini dikkate alan şirketler, bu istekleri karşılayabilmek için finansal raporlamada internetten gittikçe artan bir şekilde yararlanmaktadırlar. Ancak şirketlerin finansal raporlamada interneti kullanım amaçları ve buna bağlı olarak İFR’de buldukları aşama farklılaşmaktadır.

İnternette finansal raporlama yapan şirketler genellikle üç aşamalı bir süreç boyunca hareket etmektedirler. Bu aşamalar şu şekilde sıralanabilir(O’Kelly, 2000; FASB, 2000:39):

- (i) İFR’yı Basılı Raporları Tamamlayıcı Olarak Kullanmak,
- (ii) İFR’yı Basılı Raporlar Yerine Kullanmak,
- (iii) İFR ile Rapor Sunumları ve Araçları ile İlgili Yeniliklerden Yararlanmak.

(i) İFR’yı Basılı Raporları Tamamlayıcı Olarak Kullanmak:Bu gruptaki veya aşamadaki şirketler, İFR’yı basılı finansal raporlar yerine ikame etmek için değil, basılı finansal raporları tamamlayıcı olarak düşünüyorlar. Bu şirketler, interneti yalnızca basılı raporlar için diğer bir dağıtım kanalı olarak kullanırlar(Lymer ve Debreceny, 2002). Bilgi kullanıcıları, iyi organize edilmiş bir web sitesi dizaynı ve muhafazası ile artık postada veya faks yoluyla bilgiye ulaşmak için uzun süre beklemeden istedikleri bilgilere ulaşabilirler.

(ii) İFR’yı Basılı Raporlar Yerine Kullanmak:Bu gruptaki veya aşamadaki şirketler, sadece basılı raporları zamanlılık ve erişilebilirlik özelliklerine sahip İFR ile tamamlamak için değil, aynı zamanda basılı raporların dağıtımını yerine elektronik dağıtımını koymak amacı ile İFR’yı kullanırlar. Bilgi kullanıcılarının daha fazla bilgi isteklerine paralel olarak şirketler tarafından sunulan verilerin sürekli arttığı bir ortamda, şirketlerin ticari ve finansal raporlamayı, standart finansal raporlar ve basın

bildirilerine ek olarak, diğer bilgileri de kapsayacak şekilde genişletmeleri çok daha muhtemeldir. Postalama veya faks yerine bir ikame aracı olarak elektronik dağıtımın kullanılması ile belirli basım ve dağıtım maliyetleri ortadan kalkar, potansiyel yatırımcılara ulaşılabilir ve şirketlerin yatırımcı ilişkileri bölümlerinin etkinliği artar.

(iii) İFR ile Rapor Sunumları ve Araçları İle İlgili Yeniliklerden Yararlanmak:Bu grup veya aşamadaki şirketler, birinci ve ikinci aşamadaki amaçlar yanında, yeni rapor sunumları ve yazılım araçları ile ilgili yenilikler yapma amacını da taşırlar. Bu şirketler, finansal ve diğer ticari bilginin elektronik raporlamasında lider olmak için çalışırlar ve sürekli bir şekilde, web yeteneklerinin yararını maksimize etmek ve web teknolojisinin ön planında kalmak için yeni yollar ararlar. Bu gruptaki veya aşamadaki şirketler, elektronik dağıtım yoluyla verinin en geniş bir alana yayılmasına yönelmektedirler. Bu şirketler, sadece basılı bir raporda yer alması beklenen standart bilgiyi değil, aynı zamanda basılı bir şekilde maliyet etkinliği ile ortaya konulamayan gelişmiş veya kapsamlı bilgiyi de sağlamaktadırlar(Lymer ve Debreceeny, 2002). Bu şirketler aynı zamanda bilgiyi analiz etmek için birbiri ile etkileşimli araçlar da sağlayabilmektedirler. İndirilebilir veri özellikleri, kullanıcıya bu analiz araçlarından yararlanma olanağı vermektedir.

3. İnternette Finansal Raporlamamın Yararları

İFR'nin gerek finansal raporlama yapan şirketler, gerekse bilgi kullanıcıları açısından çeşitli yararları vardır. Bu yararlar şu şekilde sıralanabilir.

- (i) Doğal olarak basılı diğer bilgiler gibi, geleneksel basılı yıllık raporlar da statiktir. Bu belgelerde yer alan bilgilerin değişimi, ancak o belgelerin yeniden basımı ile mümkündür. Oysa web teknolojisi web içeriğinde hızlı değişmeyi mümkün kılar. Web'e dayalı dökümanlarda kolay, hızlı ve etkili bir şekilde ekleme, değişiklik veya silme yapılabilir. Bu değişiklikler, basit bir bağlantıdan, yeni bir rapor üretmeye kadar gidebilir(Debreceeny ve Gray, 1997). Hisse senedi fiyat bilgilerinin anında web sayfalarına dahil edilerek sürekli olarak güncellenebilmesi veya bir bağlı şirketin satışından sonra finansal tabloların tamamen yeniden düzenlenmesi gibi. Bu durumda web siteleri bir bakıma canlı dökümanları kapsar.

- (ii) İnternet ortamında yer alan bilgiye dünya üzerinde internetin bulunduğu yerlerden herhangi bir zaman ve yerde hızlı bir şekilde ve kolayca erişilebilir. Bu durum günümüz ekonomik ortamında rekabet edebilmek ve etkin kararlar verebilmek için uygun ve zamanında bilgiye ihtiyaç duyan yönetim açısından çok önemlidir. Bilgi kullanıcıları, postada veya faks yoluyla bilgiye ulaşmak için uzun süre beklemek istemezler.
- (iii) Kağıda dayalı raporlar ve dosyaların hazırlanması, yayınlanması ve analizi pahalıdır. En son internet teknolojileri ve standartlarına uygun olarak hazırlanan finansal raporlar gerçekten hızlı bir şekilde yayımlanabilir, bu veriler daha ileri analizlerde kullanılabilir, yeniden işleme tabi tutulabilir ve hızlı bir şekilde transfer edilebilir. Bilgilerin internette yayınlanması dönemsel ve sektör karşılaştırmalı analizleri kolaylaştırır ve interaktif özellikler eklenmesine izin verir(Cook, 2000;5). Global ticari raporlama dili (XBRL gibi) kullanılarak sunulan bilgiler analiz ve depolama için veri tabanlarına ve denetçilerin çalışma kağıtlarına kolayca aktarılabilir.
- (iv) Sermaye Piyasası Kurulu ve İstatistik Kurumları gibi kuruluşlar şirketler ile ilgili bilgileri doğru ve güvenli bir şekilde elektronik formda alabilirler. İFR yayıncı şirket açısından da, dökümanların çıktısını alma, imzalama ve onları resmi kurumlara ulaştırma işlemlerinden doğacak iş yükünü hafifletir.
- (v) İFR ile bilginin düşük maliyetli olarak sunulabilmesi, sadece mevcut bilgi tiplerini raporlamayı değiştirmekle kalmaz, aynı zamanda dağıtım maliyetlerinde önemli bir artış olmaksızın bilginin ulaşılabilirdiği alanı da genişletir.
- (vi) İnternet, kullanıcıların daha fazla bilgiye erişmelerine olanak sağlar. Finansal raporların kullanıcıları giderek daha eğitilmiş hale gelmekte ve daha fazla finansal bilgi talep etmektedirler. Bu durum bilginin yatırımcılara ve iş alemine hızla yayılmasından kaynaklanan pazar etkinliğinin artışı ile sonuçlanmaktadır. Artık yıllık denetim raporları yeterli olmamaktadır. Birkaç ay önceye ait finansal sonuçların detayları, bilgi kullanıcıları için giderek daha az yeterli hale gelmektedir. Bu kullanıcılar, finansal bilginin piyasaya eskiye nazaran daha hızlı, daha şeffaf ve daha güvenilir

bir şekilde getirilmesini ve gerçek zamanlı(real time) olmasını istiyorlar.

- (vii) İFR ile yayınlanan bilgiler ve yapılan sunumlar metin, resim, ses ve hareket animasyonları gibi çeşitli sesli ve görsel araçlar ile zenginleştirilebilir.
- (viii) İFR “drill down” özelliği ile kullanıcıların daha detaylı bilgilere ulaşmasına olanak sağlar. Drill down özelliği, kullanım kolaylığı, bilgiye çabuk ulaşım ve dolayısıyla verimlilik artışı sağlayan bir özelliktir. Özet bilgiden seçilen detaya hızlı ulaşılma olarak tanımlanan drill down özelliği ile sistemdeki kayıtlar üzerinden kayıtlarla ilgili durum bilgilerini oluşturan işlemlere kullanıcının yetkisi doğrultusunda erişilebilir. Gerektiği anda bilgiye hızlı ulaşım ile gelen bu kullanım kolaylığı, zamanın daha verimli kullanılması ve hızlı karar verilmesine yardımcı olur.
- (ix) İFR bireysel yatırımcılar ve kurumsal yatırımcılar arasındaki bilgi asimetrisini azaltır(Cook, 2000). Bilgi asimetrisinden kasıt, taraflardan birinin diğerine göre daha fazla bilgiye sahip olmasıdır. İFR’den önce genellikle kurumsal yatırımcılar, bireysel yatırımcılardan daha fazla bilgiye sahip olmaktadır. Bu durum, kurumsal yatırımcıları bireysel yatırımcılar karşısında avantajlı hale getirmektedir.

İFR’nin bu yararları yanında, İFR ile ilgili sorunlar da bulunmaktadır. İzleyen bölümde bu sorunlar ve bunların çözümü ile ilgili öneriler yer almaktadır.

4. İnternette Finansal Raporlama İle İlgili Sorunlar Ve Çözüm Önerileri

İFR ile ilgili sorunların başlıcaları, standardizasyon eksikliği ve bilgi güvenliği sorunlarıdır. İFR ile ilgili sorunlar şu şekilde sıralanabilir.

- (i) Kağıt raporların dijital forma dönüşmesi bilginin tamlığı ile ilgili sorunları artırır. Web sitelerinde sunulan bilgi miktarında şirketler arasında büyük farklılıklar vardır. Örneğin, bilgi kullanıcıları standart finansal tablolar yanında dipnotlara da ulaşmak isteyebilirler. Araştırmacılar, genellikle web sitelerinde

yıllık raporların sadece seçilmiş kısımlarının yer aldığını tespit ettiklerini bildiriyorlar(Cook, 2000;7).

- (ii) Şirket bilgisinin sunumunda pek çok seçenek olmasından dolayı, standardizasyon eksikliği hem kapsam, hem de bilginin sunum şeklinde değişkenliklere neden olmaktadır. Bazı şirketler sadece minimum bilgi sağlarken, bazıları basın bildirimleri, hisse senedi bilgileri ve analist raporlarına linkler gibi bilgileri kapsayacak şekilde yıllık raporun da ötesine gitmektedirler.
- (iii) İnternette yer alan bilgiler şirket içinden veya dışından yetkili ve yetkisiz kişiler tarafından değiştirilebilir, silinebilir veya bu bilgilere ekleme yapılabilir(Debreceny ve Gray, 1997). Bu durum internette yer alan bilgilerin güvenlik sorununu oluşturur.
- (iv) Şirket web sitesinde yer alan bilgilerden şirketin sorumlu olup olmayacağı, web sitesinde denetçi raporunun yer alması halinde, denetçi raporunun güvenliğinden şirket yönetiminin mi, yoksa denetçilerin mi sorumlu olacağını belirlemek gerekir. Sorumluların belirlenmesi, web sitelerinin güvenilirliğini artıracaktır.
- (v) Ticari ve finansal raporlama için web sayfalarının düzenlenmesinde en önemli konulardan biri de, HTML veya PDF dosya formatlarının hangisinin kullanılacağıdır. Web gelişimi için HTML birinci dildir. HTML(HyperText Markup Language-Hareketli Metin İşaretleme Dili), basitçe tarayıcılar(browser) ile görebileceğimiz internet dökümanları oluşturmaya yarayan bir çeşit dildir. HTML internet üzerinde web sayfası oluşturmak için kullanılır. PDF, Adobe Acrobat Şirketi tarafından geliştirilen, orijinal basılı dökümanlar ile tam olarak yazılan ve görülebilen tıpkı dökümanlar oluşturabilmek için özel bir dosya formatıdır. Bir PDF dosyasına erişebilmek için, kullanıcının bilgisayarında Adobe Acrobat PDF Okuyucusunun olması gerekir. PDF formatında oluşturulan dosyalar, gerek ekranda gerekse yazdırıldığında dosya aslında olduğu gibi gözükür. Bu nedenle PDF dosyalarda sayfa numaraları yer alır ve bu dosyalar için sayfa numaraları referans olarak kullanılabilir.

Yukarıda sıralanan sorunlar İFR'ye ilişkin muhasebe ve denetim standartlarının oluşturulması ve güvenlikle ilgili çalışmalar sonucunda çözülebilecektir. Bu sorunların çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir:

- (i) İFR'ya ilişkin muhasebe ve denetim standardı ile, İFR'de uyulması gereken kurallar demeti belirlenecektir. Bu kurallar arasında, internette sunulan verilerin bir dış denetimden geçip geçmediğinin belirlenmesi, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluk, finansal tablolar ve denetim raporlarının kısmi olarak yayınlanması durumunda bunların kullanımı ile ilgili durumların gösterilmesi hususları yer almalıdır(Lymer ve Debreceny, 2002). Bu kurallar demeti, denetçilerin hangi bilgilerden sorumlu olduklarına ilişkin web sitelerinde açıkça bilgi verilmesini, raporlayan kurumun kurallar demetinden uzaklaştığı alanlar ve sebeplerini başlıklar halinde sıralamak, ve kurumsal web sitesindeki değişme ve gelişmeleri izlemek hususlarını da kapsamalıdır(Lymer ve Debreceny, 2002).
- (ii) Internette finansal raporlamanın tıpkı basılı raporlarda olduğu gibi, bütünlük içinde yapılmasının sağlanmasına, şirket web sitesinde yer alan denetlenmiş bilginin kapsamının belirlenmesine, denetlenmiş ve denetlenmemiş bilgi arasındaki ayrımın bariz bir şekilde yapılmasına ve denetçi raporuna erişimin garanti altına alınmasına ilişkin kurallara ihtiyaç vardır.
- (iii) Web sitesinde yer alan bilgilerden kimin sorumlu olduğunun belirlenmesi de büyük önem taşımaktadır. Şirket web sitesinde yer alan bilgilerden şirketin sorumlu tutulup tutulmayacağı, denetim raporlarının şirket web sitesinde yer alması halinde şirketin mi yoksa denetçilerin mi sorumlu tutulacağı belirlenmesi ve bu konuda şirket web sitesinde bilgi yer alması gerekir.
- (iv) Web ortamında yer alan bilgiyi bir formattan diğerine değiştirmede, yeni formatlar için veriyi uyarlamak veya yeniden girme ihtiyacı duymaksızın zaman tasarrufu yapan, doğruluk ve elverişliliği geliştiren finansal tabloları çeşitli formatlarda

(HTML ve XML* gibi) düzenlemeyi ve sunmayı mümkün kılacak bir standart ticari raporlama diline ihtiyaç vardır. Son zamanlarda böyle bir dil geliştirilmiş olup, bu dile “XBRL”(eXtensible Business Reporting Language) adı verilmiştir. XBRL, internet aracılığıyla hızlı ve verimli bir şekilde şirket raporlarını ve verilerini değiş tokuş etmek amacıyla kullanılan XML tabanlı bir endüstriyel standarttır. XBRL’de yatırımcılar mevcut bilgileri yeniden yüklemeyi analiz edebilir ve bilgiler genel bir standarda dayandığı için değişik şirketleri karşılaştırabilir. XBRL ile şirket kolayca çeşitli çıktı formatları (print, web, cd gibi) ile yatırımcılar ve bankalara yönelik raporlarını bir set veriye dayanarak oluşturabilir. XBRL interneti kapsayan bütün yazılım ve teknolojilere karşı finansal raporları dönüştürmek için kabul edilen finansal raporlama standartları ve uygulamalarını kullanır. XBRL’de tüm raporlar tek bir bilgi kaynağından oluşturulduğu için hatalı veri girişi riski sınırlıdır. XBRL daha kolay ve otomatik düzenleme yapma ve değişik müşteriler için çalışma olanağı sunduğundan maliyetleri de en aza indirir. XBRL’deki bilgiler doğru ve hızlı bir şekilde denetçinin elektronik çalışma kağıtlarına girilebilir. Bu universal raporlama dili ile şirketler global olarak ve tutarlı bir şekilde kurumsal bilgileri analiz edebilirler, değiştirebilirler, otomatik olarak kopyalayabilirler ve farklı yazılım uygulamalarından olumsuz etkilenmeksizin karşılaştırabilirler.

- (v) Güvenlik sorununun çözümü için, bilgi teknolojileri endüstrisi özellikle elektronik imza, filigran kullanımı ve şifreleme(kriptolama) teknikleri üzerinde çalışmaktadır. Elektronik imza; bir bilginin üçüncü tarafların kimliklerini tanıtarak, bilginin orijinal haliyle iletildiğini elektronik veya benzeri araçlarla garanti eden harf, karakter veya sembollerden oluşan bir set olarak tanımlanabilir(Özyılmaz ve Evrensal, 2003;26). Elektronik imzanın işlevi, sahte imzayı engellemek ve orijinal belgelerin değiştirilmesini önlemektir(Alptürk,

* XML (eXtensible Mark-up Language), web üzerinde görüntülenebilir dosya oluşturmayı sağlayan HTML gibi bir yazılım dilidir. HTML sabit bir dil iken, XML genişleyebilen ve geliştirilebilen bir dildir.

2002;117). Dijital filigranlar, dijital resimlerde, videolarda ve ses kayıtlarında mesajlar olarak bulunmakta olup, bunlar gözle görülemez ve kulakla işitilemez nitelikte olduklarından yalnızca bilgisayar yardımıyla okunabilmektedirler(Alptürk, 2002;115).

Sonuç

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere finansal raporlamada internet kullanımı şirketler açısından büyük önem taşımaktadır. İFR'nin kullanımı ile, şirket bilgileri geleneksel kağıda dayalı yöntemlere göre maliyet etkinliğine sahip, daha yaygın, daha kapsamlı ve gerçek zamanlı olarak, grafik ve resim gibi gelişmiş multimedya araçları kullanmak suretiyle sesli ve görsel olarak çok daha etkili bir şekilde sunulabilmektedir. Bilgi asimetrisinin azalması ve gerçek zamanlı bilgi sunumu yoluyla finansal piyasalara bilginin hızla iletimi, sermaye piyasalarının etkinliğini de artırmaktadır.

İFR'nin yararları yanında, özellikle bilgi güvenliği ve İFR'ye ilişkin muhasebe ve denetim standardının bulunmamasından kaynaklanan bazı sorunlar da bulunmaktadır. İFR'nin yaygınlaşması ve İFR'den daha fazla yarar sağlanabilmesi için bu sorunların çözümü gerekir.

İFR'nin yaygınlaşması için bilgilerin, şirket içinden veya dışından yetkisiz kişiler tarafından değiştirilmesi, silinmesi veya bilgilere ekleme yapılması gibi güvenlik sorunlarının çözümü büyük önem taşımaktadır. Güvenlik sorunlarının çözümüne ilişkin çalışmalar bilgi teknolojisi endüstrisi tarafından yürütülmektedir. Güvenlik sorununun çözümü için, özellikle şifreleme, elektronik imza ve filigran kullanımı alanında yapılan çalışmalar başarıyla devam etmektedir.

İFR'ye ilişkin muhasebe ve denetim standardının kabulü, hem web üzerinde raporlama, hem de şirket web sitesinde sunulan bilginin kullanımı için bir çok sorunun çözümünü sağlayacaktır. Küreselleşme çabaları doğrultusunda sınırların ortadan kalkması ve finansal raporların uluslararası nitelik kazanması da göz önüne alınarak, İFR'ye ilişkin muhasebe ve denetim standartlarının oluşturulmasında Dünya'da uygulanan muhasebe ve denetim standartlarının örnek alınması gereği ortaya çıkmaktadır. İFR'ye ilişkin muhasebe ve denetim standartlarının kabulü ülkemizde de İFR kullanımını yaygınlaştıracaktır. Bu standartlar

ile şirket web sitelerinde sağlanan bilginin hem miktarında, hem de kalitesinde önemli ölçüde artışlar olacaktır.

Kaynakça

AIMR(Association for Investment Management and Research)(1999); “Using Technology and the Internet: Researching Corporate Strategic and Financial Information), www.aimr.com/pdf/survey-results.pdf

Akdoğan, Nalan ve Nejat Tenker(1994); **Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Mali Tablolar ve Oran Analizi**, İSMMM Yay., İstanbul.

Alptürk, Ercan(2002); “Elektronik Ticarete Bilgi Güvenliği”, **Yaklaşım**, Sayı:109, Ocak, ss.114-117.

Cambazoğlu, Türker(2000), İnternet Teknolojilerinin Doğurduğu Sayısal İşletmeler, www.bilisimrehber.com.tr.

Cook, Jacqueline (2000); The Internet and Company Law, www.dti.gov.uk/cid/May2000/chapter4.may.pdf

Debrecey, Roger ve Glen L. Gray(1997); “The Impact of The Internet of Traditional Assurance Services and Opportunities, Unpublished Working Paper, www.caarnet.ntu.edu/cn/people, (31.12.2002;16.30)

Durukan, M. Banu ve Serdar Özkan(2002); “Finansal Bilgi Sunumunda Bir Araç Olarak İnternet Kullanımı: İMKB’de İşlem Gören Şirketlerin Web Siteleri Üzerine Bir Araştırma”, **Türkiye XXI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu**, Muğla.

FASB (Financial Accounting Standard Board)(2000); “Business Reporting Research Project: Electronic Distribution of Business Reporting Information”, Steering Committee Report Series, www.fasb.org.

IFAC (International Federation of Accountants)(1996); “International Education Guideline No:11, Information Technology in the Accounting Curriculum”.

Lymer, Andrew ve Roger Debreceeny(2002); “The Auditor and Corporate Reporting on The Internet: Challenges and Institutional Responses”,4th World Continuous Auditing and Reporting Symposium April 18th-19th, Great Manchester, England., www.continuousauditing.org/papers/lymerpaper.doc

Magrath, Lorraine (2001); “Business Reporting on the Internet”, **Troy State University Business and Economic Review**, Vol: 25, No: 1, Winter, ss. 2-7, www.spectrum.troyst.edu

O’Kelly, Conor, (2000); Reporting Gets Personal, **Accountancy Ireland Magazine**, August, www.icaireland.ie/Accountancy-Ireland/articles/

Özyılmaz, Ayşe ve Saliha Evrensal (2000); “Elektronik İmza”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**, Sayı: 14, Ağustos – Eylül, ss. 26 – 31.

Pekdemir, Recep(1994); **Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne Göre Mali Tablolar El Kitabı**, İSMMM Yay., İstanbul.